

Expunere de motive

Premisele reglementării. În contextul reformei generale a societății românești, îmbunătățirea cadrului legislativ privind activitatea de înfăptuire a justiției, în special simplificarea și accelerarea procedurilor judiciare, creșterea calității actului de justiție, degrevarea instanțelor de judecată și reducerea costurilor aferente unui proces reprezintă, neîndoielnic, o prioritate absolută.

Astfel, în condițiile în care mijloacele tradiționale de soluționare a conflictelor au devenit insuficiente, instanțele fiind sufocate de numărul imens de dosare a căror soluționare finală se poate prelungi, conform procedurilor, pe durata a ani de zile, iar simpla pronunțare a unei sentințe ducând, de multe ori, la agravarea conflictelor între părți, și nu la diminuarea acestora, pericolul producerii unui eventual blocaj în sistemul justiției reclamă adoptarea unor măsuri urgente.

În acest sens, se impune căutarea unor soluții concrete pentru a reduce povara de pe umerii instanțelor de judecată, precum și a costurile economice și sociale pe care le presupune un proces și nu în ultimul rând, pentru a răspunde nevoii de “un alt fel de dreptate”, bazate pe reconcilierea intereselor tuturor părților implicate într-un conflict.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat că, la ora actuală, societatea românească nu mai poate ignora și nici stopa fenomenul medierii, care există în forme mai mult sau mai puțin organizate, în special în arealul inițiativei private, la nivelul unor forme de pregătire mai mult sau mai puțin serioase și care câștigă, în orice caz, din ce în ce mai mult teren. Este evident că acest fenomen nu trebuie lăsat să se dezvolte în mod haotic, ținând cont de riscurile pe care le presupune desfășurarea activității de mediere de către un personal necalificat la standarde corespunzătoare, nesupus nici unui control, după o procedură despre care nu se poate ști în ce măsură oferă garanțiile necesare celor care apelează la ea. Totodată, trebuie subliniat faptul că, dacă intervenția legislativă întârzie, cu atât mai dificilă va fi disciplinarea fenomenului, normalizarea sa.

În aceste condiții, proiectul Legii privind soluționarea conflictelor prin mediere promovează o modalitate de rezolvare pe cale amiabilă a litigiilor, care își propune să constituie o alternativă viabilă la procesul în instanță, răspunzând, totodată, tuturor exigențelor menționate mai sus.

Cadrul legislativ extern. În contextul în care sistemul mijloacelor alternative de rezolvare a conflictelor, numit și “noul val”, a câștigat

încredere în întreaga lume, inițiativa legislativă privind soluționarea conflictelor prin mediere are în vedere, totodată, principiile enunțate de Recomandarea Consiliului Europei nr. 7/14 mai 1981 asupra mijloacelor de facilitare a accesului la justiție, care recomandă statelor părți să ia toate măsurile pentru a simplifica și accelera procedurile judiciare, facilitând și încurajând, concilierea părților ori reglementarea amiabilă a conflictelor, înainte sau pe parcursul unui proces.

Totodată, inițiativa legislativă este în concordanță cu Recomandările Consiliului Europei nr. 1/5 februarie 1998 asupra medierii familiale și nr.19/15 septembrie 1999 asupra medierii în materie penală, dispozițiile propunerea nelimitându-se, însă, numai la aceste domenii.

De asemenea, Recomandarea nr.12/1986 privind anumite măsuri referitoare la prevenirea și reducerea supraîncărcării cu dosare a instanțelor, “propune guvernelor statelor membre, independent de resursele care ar trebui să fie puse la dispoziția justiției pentru a face față în mod eficient creșterii cauzelor contencioase și sarcinilor nejurisdicționale, de a reflecta asupra oportunității de a pune în practică anumite propuneri în acest sens.” În cadrul acestor propuneri, este subliniată necesitatea adoptării unor măsuri în scopul încurajării rezolvării pe cale amiabilă a litigiilor.

Cadrul legislativ intern. Ideea unor mijloace alternative, facultative, de soluționare a litigiilor nu este deloc străină sistemului de drept românesc. Astfel, pe de o parte, Codul de procedură civilă al României, aflat în vigoare încă din anul 1865, reglementează în prezent arbitrajul de drept comun, iar, pe de altă parte, există și dispoziții speciale, referitoare la arbitrajul instituționalizat.

De asemenea, trebuie menționat că instituția medierii nu este o noutate absolută pentru sistemul nostru de drept. Astfel, Legea nr. 168/ 1999 privind soluționarea conflictelor de muncă introduce, printre modurile de soluționare a conflictelor de interese, procedura de mediere a acestora.

De remarcat este faptul că, în general, în cadrul acestor proceduri se poate recurge, în prealabil, la conciliere.

În aceste condiții, proiectul își propune să extindă cadrul legislativ existent astfel încât medierea să devină, alături de arbitraj, o instituție practică și funcțională, aplicabilă tuturor conflictelor de interese sau de drepturi asupra cărora părțile pot dispune.

Conținutul inițiativei legislative. Inițiativa legislativă privind soluționarea conflictelor prin mediere este structurat în șase capitole, astfel:

Capitolul I, intitulat “Dispoziții generale”, conține principiile de bază care guvernează activitatea de mediere, evidențiind caracterul de serviciu de interes public al acestei activități.

Următoarele trei capitole - *Cap. II* - “ Dobândirea, suspendarea și încetarea calității de mediator “, *Cap. III* - “ Organizarea și exercitarea activității mediatorilor “ și *Cap. IV* - “Drepturile și îndatoririle mediatorului” - conturează profilul mediatorului, personaj – cheie al procesului de mediere, care, oferind garanții de imparțialitate, neutralitate și confidențialitate, ajută părțile să-și rezolve neînțelegerile dintre ele prin cooperare și negociere.

Reglementarea profilului mediatorului diferențiază categoric procesul de mediere de oricare altă procedură sau mijloc de soluționare a conflictelor, cum ar fi arbitrajul, concilierea sau împăciuirea ori procedura aplicată de comisiile de judecată care au funcționat în trecut și în care nu existau specialiști. Așadar, mediatorul nu este nici avocat, nici judecător sau arbitru și nu reprezintă nici vreo comisie de judecată.

Mediatorul are o poziție echidistantă față de părți. Neavând putere de decizie, el nu poate impune o soluție, așa cum face arbitrul sau judecătorul, ci ajută părțile să negocieze pentru ca acestea să ajungă la o înțelegere prin propriile forțe. Această înțelegere, materializată într-un proces verbal care cuprinde clauzele consimțite de părți, are, astfel, toate șansele să constituie o soluție eficientă și durabilă.

Viitorii mediatori vor fi selectați din rândul persoanelor care au studii superioare. Într-adevăr, prin esența ei, medierea presupune negocierea părților aflate pe poziții de egalitate; astfel, activitatea de mediere nu poate fi considerată monopolul unei singure profesii, nici a avocaților, nici a juriștilor ori a psihologilor sau sociologilor.

Caracterul multidisciplinar al acestei activități, derivând din natura diversificată a conflictelor, între care o pondere însemnată o vor avea așa-numitele conflicte minore, cum sunt de exemplu conflictele ce izvorăsc din raporturile de vecinătate ori cele din mediul școlar sau dintr-o întreprindere, unde implicarea unor avocați este puțin probabilă, recomandă din plin ca aria de recrutare a specialiștilor să nu se limiteze numai la domeniul juridic.

Proiectul prevede pregătirea prealabilă a mediatorilor în vederea atestării, pregătire ce are un caracter complex, interdisciplinar, ce îmbină cunoștințe de drept, psihologie, sociologie, precum și metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere. În definitiv, profesia de bază a mediatorului nu prezintă o deosebită relevanță, date fiind exigențele sistemului de atestare, precum și de reatestare a mediatorilor.

Toate aceste elemente conturează profilul mediatorului, ca fiind un specialist, un profesionist instruit corespunzător și pregătit să funcționeze în sistemul privat, capabil să se implice într-o gamă largă de conflicte.

În orice caz, trebuie subliniat și faptul că mediatorul este ales de către părți de comun acord, din tabloul mediatorilor, care se va publica periodic în Monitorul Oficial al României, putând fi consultat, la cerere, la sediile instanțelor judecătorești, de către orice persoană interesată și care, fapt deosebit de important, va cuprinde și o fișă reprezentând o descriere obiectivă a profilului fiecărui mediator, în care să fie menționate pe scurt datele privitoare la pregătirea profesională, la experiența practică și la proporția de cazuri rezolvate.

Capitolul V – “ Procedura de mediere “reglementează aspectele privind încheierea acordului de mediere, desfășurarea, precum și închiderea acestei proceduri, evidențiind avantajele sale”.

Medierea este o procedură facultativă, rapidă, simplificată, flexibilă, lăsată la libera apreciere a părților, care pot denunța acordul de mediere în orice fază a procedurii de mediere, care sunt libere să se adreseze instanței judecătorești sau arbitrale dacă litigiul nu a fost soluționat pe calea medierii, sau care, dacă instanța a fost deja sesizată, pot cere suspendarea judecării cauzei pentru a merge împreună la mediator.

Participarea părților la procesul de mediere dă acestora posibilitatea de a participa în mod activ la rezolvarea problemelor și generează încredere în rezultatul final.

Sedința de mediere durează, de regulă, câteva ore, cu posibilitatea de a fi programată la termenele stabilite de către părți, de comun acord. Onorariul mediatorului este mult mai mic comparativ cu costul unui proces, deoarece înțelegerea intervenită între părți reduce costurile și timpul implicate de procedurile judiciare. Totodată, serviciul de interes public îndeplinit de mediator nu implică plata vreunei taxe.

Medierea deschide, astfel, noi posibilități de înțelegere între părți. Nu este obligatoriu ca una dintre părți să câștige și cealaltă să piardă în cazul unui conflict. Ambele părți pot câștiga de pe urma unei înțelegeri, la realizarea căreia au contribuit.

În plus, medierea asigură păstrarea relațiilor între părți și după terminarea procedurilor în justiție, lucru deosebit de important mai ales atunci când hotărârea se reflectă direct asupra terților, de exemplu în cazul divorțului.

Dispozițiile de aplicabilitate generală ale inițiativei legislative sunt completate cu regulile speciale privind medierea anumitor categorii de litigii, și anume cele referitoare la conflictele de familie, cele privind medierea conflictelor dintre consumatori și agenții economici și cele privind medierea în cauzele penale.

Capitolul VI conține unele dispoziții finale și tranzitorii.

Necesitatea și avantajele reglementării instituției medierii.

Dificultățile și disfuncționalitățile semnalate în activitatea de înfăptuire a justiției nu pot fi înlăturate decât printr-un ansamblu de măsuri concurente, care să asigure celeritatea proceselor și degrevarea instanțelor judecătorești.

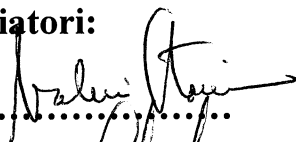
Medierea reprezintă, neîndoielnic, una dintre aceste măsuri care va putea contribui, în mod semnificativ, la creșterea calității actului de justiție. De asemenea, având în vedere situația economică și socială existentă în societatea românească, când costurile unui proces sunt din ce în ce mai greu de suportat de justițiabili, proiectul alăturat se înscrie în cadrul măsurilor urgente impuse de dezideratul de a oferi cetățenilor o procedură alternativă rapidă, mai puțin costisitoare, de natură să restabilească, prin consens, relațiile interumane.

Totodată, nu sunt de neglijat nici inițiativele particulare care, în cadrul legislativ actual, au pus deja bazele medierii și care reclamă o legislație adecvată.

Nu în ultimul rând, necesitatea adoptării acestei inițiative legislative răspunde exigențelor pe care le presupune armonizarea legislației interne cu reglementările internaționale în materie, în vederea integrării României în Uniunea Europeană.

Inițiatori:

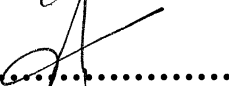
Deputat Valeriu Stoica

.....

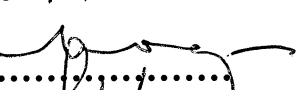
Deputat Andrei Chiliman

.....

Deputat Titu Gheorghiof

.....

Deputat Adrian Mogoș

.....

Deputat Cornel Știrbeț

.....